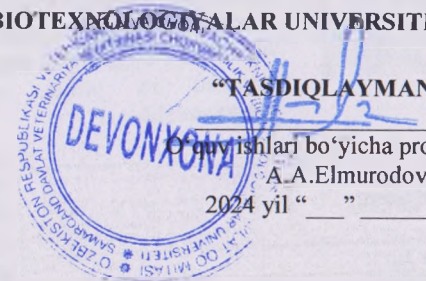

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

A.A.Elmuurodov

2024 yil “ ”

**HAYVONOT MAXSULOTLARI SUD VETERINARIYA SANITARIYA
EKSPERTIZASINING ILMIY VA NAZARIY ASOSLARI**

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 840000 – Veterinariya

Mutaxassisliklar: 70840301-Veterinariya sanitariyasi, veterinar-sanitarlik ekspertizasi va chorvachilik maxsulotlarini qayta ishlash gigiyenasi.

70840111-Favqulotda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash.

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI

Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi fakulteti

70840301-Veterinariya sanitariyasi, veterinar-sanitarlik ekspertizasi va chorvachilik maxsulotlarini qayta ishlash gigiyenasi.

70840111-Favqulotda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash mutaxassisliklari

Fan nomi:	<i>Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy nazariy asoslari</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	HMSVSEINA 1108
Yil:	1
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	50
Amaliy mashg'ulotlar	50
Laboratoriya mashg'ulotlari	20
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	120
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	“Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy nazariy asoslari” fanining predmeti odamlar va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan yuqumli va yuqumsiz va invaziv kasalliklarning, asosan inson salomatligi uchun xavf tug'diradigan, shuningdek hayvonot mahsuloti orqali hayvonlarga yuqadigan kasalliklarning oldini olish va sud veterinariya sanitariya ekspertiza qilishdir.
------------	---

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Veterinariya sanitariya ekspertiza
2	anatomiya
3	patologik anatomiya

4	fiziologiya
5	epizootologiya
6	terapiya
7	parazitologiya
8	toksikologiya
9	Zoologiya
10	Mikrabiologiya

Ta'lim natijalari (TN)	
	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim;
TN2	Odam va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan, asosan odamlarining sog'ligiga xavf tug'diradigan yuqumli va invasion kasalliklar va oziq-ovqat mahsulotlari havfsizligining sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi;
TN3	Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi natijasini hujjatlashtirishni, go'sht va go'sht mahsulotlari hamda sut va sut mahsulotlarini sud veterinariya-sanitariya jihatidan baholash usullarini bilishi va ulardan foydalana olishi;
TN4	Magistr go'sht, sut va o'simlik mahsulotlarining sud veterinariya-sanitariya holatini baholash; dehqon bozorlarida turli mahsulotlarning sud veterinariya-sanitariya holatini baholash ko'nikmalariga ega bo'lishi;
	<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>
TN5	Hayvonlar va o'simlikdan olinadigan oziq-ovqat mahsulotlarini sud veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tkazish, oziq-ovqat mahsulotlarini konservalash, dudlash va boshqa texnologiyalarni, go'sht, sut mahsulotlarining sud veterinariya-sanitariya holatini baholash malakasiga ega bo'lishi kerak;
TN6	O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, hayvonlar organlarining quruq va ho'l preparatlari hamda hayvonlar anatomiyasi bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish;
TN7	Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi;
TN8	Sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab bilib oladi.
Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va

	nazariy asoslari fani to'grisida umumiy tushuncha..
M2	Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligi.
M3	O'lgan hayvon gavdasini yorishda sud veterinariya ekspertizasi.
M4	O'lgan hayvon gavdasini yorish ishlarini xujjatlashtirish va xavsizlik qoidalari..
M5	Patologo-anotomik tekshirish uchun materiallar olish va ularning sud veterinariya ekspertizasi.
M6	Hayvonlarni noto'gri oziqlantirish natijasida kelib chiqadigan o'limning va sud veterinariya ekspertizasi
M7	Yuqumli kasalliklarga qarshi kurashda sud veterinariya ekspertizasi..
M8	Turli omillar ta'siridan hayvonlar o'limida sud veterinariya ekspertizasi.
M9	Hayvonlar oldi-sottisida sud veterinariya ekspertizasi.
M10	Sud veterinariya sanitariya ekspertizasi ishlarini xujjatlashtirish va xodimlar javobgarligi.
M11	Kalla-pocha va boshqa go'sht turlarini soxtalashtirishda veterinariya sud ekspertizasi..
M12	Hayvonlarning jinsi va yoshiga xos mahsulotlar soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
M13	Hayvonlar go'shtining toifasi va semizlik darajasi soxtalashtiril-ganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi..
M14	Go'sht navlari soxtalashtiril-ganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
M15	Go'shtni noto'gri tamgalaganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
M16	Go'sht va kalla-pocha chiqimini soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
M17	Go'sht va kalla-pocha chiqimini soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi
M18	Mahsulotlarni tayyorlash va tashishda sud veterinariya sanitariya qoidalarining buzilishi..
M19	Sut, baliq va boshqa mahsulotlarni soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi..
M20	Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun namunalar olish qoidalarining buzilishlari..
M21	Toksikoinfeksiyalar va toksikozlarning sud veterinariya ekspertizasi va tekshiruvi.
M22	Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi.
M23	Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi.
M24	Veterinariya vrachlarining sud javobgarligi.
M25	Veterinariya hujjatlarini qalbakilashtirishda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Mualliflar:	Furqat Bo'riyevich veterinariya fanlari nomzodi, dotsent. Utkir Ilashovich veterinariya fanlari doktori, dotsent.
E-mail:	Utkir@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Veterinariya sanitariya ekspertizasi" kafedrasini
Taqrizchilar:	X.A.Donaev-Toshkent davlat agrar universiteti "Umumiy zootexniya va veterinariya" kafedrasini mudiri, dotsent K.J.Tangirov- Termiz agrotexnologiyalari va innovatsiot rivojlanish instituti Zootexneneriya, veterinariya va ipakchilik kafedrasini v.b. profesori, v.f.n.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29 avgust 1- sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Veterinariya sanitariya ekspertizasi" kafedrasining 2024 yil 26 avgust 1- sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

R. Ro'ziqulov

Fakultet dekani

R. Davlatov

Kafedra mudiri

F. Ibragimov

Tuzuvchilar

F. Ibragimov

U. Rasulov

xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;

- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- **b) 4 baho olish uchun talabani bilm darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- **v) 3 baho olish uchun talabani bilm darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- **g) quyidagi hollarda talabani bilm darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Sud verinariya ekspertizasining huquq va majburiyatlari.
A2	O'lgan hayvonlar jasadini sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.
A3	Patanatomik materiallarni qabul qilish.
A4	Oziq-ovqatning buzilishida sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.
A5	Hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.
A6	Go'shtni organoleptik ko'rsatkichlari asosida qaysi hayvon turiga mansubligini aniqlash.
A7	Go'sht turlarini qalbakiqlashtirishda sud-veterinariya ekspertizasi
A8	Sifati o'zgargan parranda tuxumi sud ekspertizasi
A9	Hayvonlarni sotishda sud-veterinariya ekspertizasi.
A10	Veterinariya vrachlarining sud javobgarligi
A11	Kategoriyalarni soxtalashtirish va tana (gavda) go'shtining yog'liligini aniqlashda sud-veterinariya ekspertizasi
A12	Majburiy so'yilgan hayvon go'shtini qalbakiqlashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi
A13	Hayvonlar va hayvon mahsulotlarini sotib olish va tashishda veterinariya-sanitariya qoidalarining buzilishi.
A14	Saqlash texnologiyasi o'zgarishi natijasida sifati o'zgarishiga uchragan go'sht mahsulotlari sud ekspertizasi
A15	Ionlashtiruvchi nurlanish, texnik va atmosfera elektr energiyasidan zarar ko'rgan hayvonlarning sud veterinariya ekspertizasi.
A16	Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati bo'limlari, uchastka, chegara va transport punktlari rahbar va xodimlarining vazifalari
A17	Veterinariya hujjatlarini loyihalashda buzilishlar. Ish materiallari asosida sud veterinariya ekspertizasi
A18	O'simliklardan zaharlanishlarni laboratoriya diagnostikasi
A19	Toksikologik izlanishlarga materiallarni yuborish tartibi
A20	Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi sud-veterinariya ekspertizasi.
A21	Sud veterinariya sanitariya ekspertiza uchun namunalar olish bilan bog'liq qoidabuzarliklar
A22	Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tizimidagi Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati.
A23	Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi.
A24	Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi
A25	Veterinariya hujjatlarini soxtalashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	
L1	Patologik materallarni qabul qilish

L2	Go'sht va sut namunasini tekshirishga tayyorlash
L3	Go'shtning namlik miqdorini aniqlash
L4	Go'sht tarkibidagi yog'ni aniqlash
L5	Organoleptik ko'rsatkichlari bo'yicha go'shtni hayvon turlariga mansubligini aniqlash
L6	Fizik-kimyoviy usul bilan go'shtni hayvon turlariga mansubligini aniqlash
L7	Sutni soxtaligini aniqlash usullari
L8	Baliq mahsulotlarining soxtaligini aniqlash usullari
L9	Patologik materiallardan zaxarlovchi moddalarni aniqlash
L10	Soxtalashtirilgan asalni aniqlash usullari

Mustaqil ta'lim (MT)		
1	Sud veterinariyasining umumiy qoidalari	6 soat
2	Sud veterinariya sanitariya ekspertizasi tushunchasi	6 soat
3	So'yishdan keyin go'shtdagi o'zgarishlar.	6 soat
4	Go'sht va go'sht mahsulotlarining sud veterinariya ekspertizasi.	6 soat
5	Yuqumli kasalliklarda hayvonlarni so'yish mahsulotlarini sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	6 soat
6	Yuqumli kasalliklarda hayvonlarni so'yish mahsulotlari va sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	6 soat
7	Invazion kasalliklarda hayvonlarni so'yish mahsulotlarini sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	6 soat
8	Sud veterinariya toksikologiyasi	6 soat
9	Mahsulotlarni tashishda sud veterinariya sanitariya qoidalarining buzilishi.	6 soat
10	Sut mahsulotlarni sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.	6 soat
11	Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun namunalar olish qoidalarining buzilishlari.	6 soat
12	Toksikoinfeksiyalar va toksikozlarning sud veterinariya ekspertizasi va tekshiruv.	6 soat
13	Baliq va boshqa mahsulotlarni sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.	6 soat
14	Zaharlanishlarda hayvonlarni so'yish mahsulotlari	6 soat
15	Majburiy so'yilgan hayvon organlarining veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.	6 soat
16	Hayvonlar ozuqa ishlab chiqarish va hayvonlarni oziqlantirish rejimining buzilishi hayvonlarning o'limiga (kasalligiga) olib kelganda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.	6 soat
17	Turli hayvonlar yog'ining erish temperaturasi aniqlash.	6 soat
18	Hayvonlarni saqlash sharoitlari buzilganda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.	6 soat

19	Import qilingan mahsulotlarni ekspertizadan o'tkazish.	6 soat
20	Oziq-ovqat bozorlarida yuritiladigan hujjatlashtirish qoidalari buzilganda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.	6 soat
Jami:		120 soat

Asosiy adabiyotlar		
1.	A.A. Kunakov, I. G. Seregin, G.A. Talanov, A.G.Zabashta. "Sud veterinariya sanitariya ekspertizasi" Veterinariya fanlari doktori, professor A. A. Kunakov tahririda Moskva "Kolos" 2007 y	
2.	T.Э.Остонакулов ва бошқалар. Қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларининг ветеринария-санитария экспертизаси, қайта ишлаш технологияси, гигиенаси ва стандартизацияси. Ўқув қўлланма. Самарқанд, 2013 йил.	
Qo'shimcha adabiyotlar		
1.	Mirziyoyev Sh.M. Birlashgan millatlar tashkiloti bosh assambleyasi 75-sessiyasida so'zlagan nutqini o'rganish va keng jamoatchilik o'rtasida targ'ib qilish. O'quv qullanma. Toshkent, "Ma'naviyat" NMIU, 2021. – 280 b.	
2.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.	
3.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.	
4.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.	
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.	
6.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.	
7.	Konig H.E., Liebich H.G. Veterinary Anatomy of Domestic Mammals. Textbook and Colour Atlas. New-York, 2007. – 780 Pp.	

Talabanning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritish o'sa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy